

Glassverket barnehage

Årsplan 2025- 2026

Innhold

Barnehagens styringsdokumenter	s.3
Barnehagens verdigrunnlag	s.4
Fokusområde- Språkmiljø	s.5
Omsorg, læring og danning	s.6
Presentasjon av barnehagen	s.7
Åpningstid/ dagsrytme	s.8
Visma app	s.9
Foreldresamarbeid	s.10
Månedspan, Dokumentasjon, Vurdering	s.11
Ordsky om lek	s.12
Progresjonsplan Inkluderende fellesskap/lek	s.14
Progresjon	s.16
Psykososialt barnehagemiljø- mobbing	s.17
Bilder fra barnehagehverdagen	s.18
Barns medvirkning	s.28
Fagområdene i Rammeplanen	s.29
Mangfold	s.30
Likestilling/ Arbeidsmåter	s.31
Digital praksis- Samarbeid med andre	s.32
Livsmestring og helse	s.33
Overgang barnehage- skole/ Overgang internt	s.34
Bursdagsfeiring- «Ha med» leker- Høytider	s.35
Miljøarbeid	s.36
Gode rutinesituasjoner	s.37
Kalender	s.42

Kontaktinformasjon

Glassverket barnehage

Glassverket 40

1515 Moss

Telefon:

Krabber: 48 88 17 81

Koraller: 91 86 40 53

Kråkeboller: 97 10 10 12

Sjøstjerner: 45 87 92 70

Styrer Glassverket:

Linda Dalseth

Tlf: 95 15 58 20

linda.dalseth@moss.kommune.no

Barnehagens styringsdokumenter

NORGES GRUNNLOV

FN'S BARNEKONVENSJON

BARNEHAGELOVEN

RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN

KVALITETSPLAN FOR MOSS KOMMUNES BARNEHAGER

ÅRSPLAN FOR GLASSVERKET BARNEHAGE

AVDELINGENES MÅNEDS- OG UKEPLANER

Hvordan barnehagepersonalet møter barna styres av alle disse lovene, ramme- og planverkene.

Alle har til hensikt å gi barn den omsorgen, de rettighetene og den oppfølgingen de trenger.

I Norges grunnlov står det bl.a. at ved avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Dette gjennomsyrrer alt vi gjør i barnehagen.

FN's barnekonvensjon beskriver barns rettigheter.

Barnehageloven beskriver barnehagens formål og innhold.

Rammeplanen for barnehagen legger føringer for det pedagogiske innholdet.

Kvalitetsplanen for Moss kommunes barnehager har til hensikt å heve kvaliteten innenfor fokusområdene livsmestring, inkluderende fellesskap og utvikling i de kommunale barnehagene i Moss. [Planen er under revidering 2025](#).

Årsplan for Glassverket barnehage er vår barnehages arbeidsdokument hvor vi beskriver hvordan vi utøver pedagogikken i vår barnehage, i tråd med overordnede styringsdokumenter.

Avdelingenes måneds- og ukeplaner har til hensikt å systematisere arbeidet og på den måten gi barna i barnehagen vår et godt barnehagetilbud i tråd med overordnede styringsdokumenter.

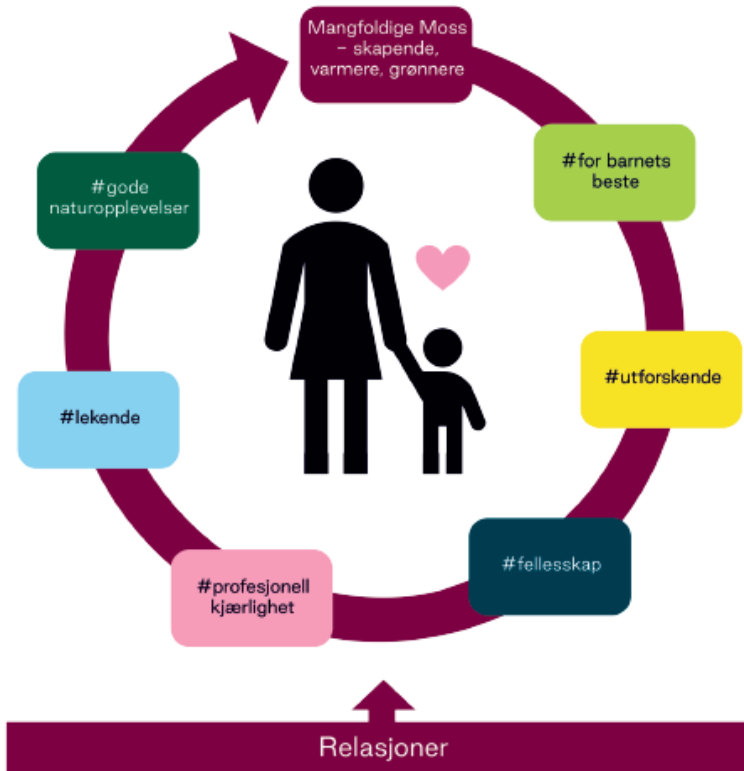
Slik henger alt sammen- den **røde** tråden

Barnehagens verdigrunnlag

Moss kommunes visjon er #mangfoldige Moss- skapende, varmere, grønnere. Med utgangspunkt i den er det utviklet felles kvalitetsprinsipper for de kommunale barnehagene. Prinsippene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandling med barn og foresatte. Kvalitetsprinsippene skal styre det daglige arbeidet og føre til kvalitet i hver aktivitet i barnehages dagsrytme. Som en grunnmur for disse prinsippene ligger relasjoner.

I Moss kommunes barnehager opplever alle barn et trygt og inkluderende barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel og utvikling.

- Livsmestring
- Inkluderende miljø
- Utvikling

For barns beste: Alt vi gjør i barnehagen skal bidra til at barna har det bra når de er her hos oss. Samtidig er vi opptatt av å ha en tett dialog med barnets foreldre slik at vi sammen tar gode valg for barnets oppvekstsvilkår. Vi skaper trygge og tydelige rammer i barnehagehverdagen med utgangspunkt i hva som er til det beste for hvert enkelt barn. Hvert barn er unikt og personalet tilnærmer seg barna individuelt og møter de der de er. Personalet tar barnas meninger på alvor ved å observere dem, etterspørre deres meninger, lytter til det de har å si og tar dette med seg når de planlegger dagene. Vi har fokus på trygge og gode relasjoner mellom barn og personalet.

Utforskende: Vi griper de anledninger som byr seg til undring og utforskning sammen med barna. På tur har vi god tid til å stoppe opp og undre oss, klatre over hinder, se på søppelbilen osv. Barn har en naturlig utforskertrang, og vi imøtekommer barnas undring ved å gi de tid og rom for å undre seg over smått og stort. Personalet deltar aktivt i undringen ved å utforske sammen med barna. Finner vi svaret på det vi lurte på ved hjelp av Google? Har vi en bok som kan hjelpe oss å lære mer? Personalet stiller spørsmål sammen med barna rundt tematikken og sammen med barna finner vi kanskje svar, mens noen ganger ender utforskningen opp i at det finnes flere svar på det vi undrer oss over. Personalet velger aktiviteter hvor barna får erfaring med å bruke alle sansene sine.

Fellesskap: Vi har fokus på å skape et inkluderende miljø hvor alle barna skal oppleve at de er en del av et fellesskap. Ved å tilby varierte aktiviteter gir vi barna noe å være sammen om, det vi kaller for felles referanseramme. På den måten jobber vi for at barna skal bli gode til å inkludere hverandre i leken. Vi jobber for å ha et miljø som preges av positivitet, glede og samhold. I vår barnehage er det rom for å være seg selv, og samtidig skal man føle at man hører til sammen med de andre.

Profesjonell kjærlighet: Vi er opptatt av å skape trygge og gode relasjoner mellom barna og personalet. For oss betyr profesjonell kjærlighet at barnas behov møtes med både hodet og hjertet. Vi møter barna med vissheten om at alle barn er ulike og har ulike behov. Barna skal føle mestring og samtidig ha noe å strekke seg etter. Det skal være progresjon i utviklingen deres. Vi oppmuntrer barna til å klare selv slik at de får tro på egne evner samtidig som de får den hjelpen og støtten de trenger ut fra egne forutsetninger.

Lekende: Vi deler barnegruppene i mindre grupper for å legge til rette for et inkluderende lekemiljø. Vi har både definert og udefinert materiell tilgjengelige noe som stimulerer barnas kreativitet i leken. Voksne deltar aktivt i barnas lek, vi er pasienter, hos frisøren og noen ganger kommer også kilemonsteret til stor begeistring hos barna. Her er det lekende voksne som byr på seg selv, vi ser leksens egenverdi og vi hjelper barna med å videreutvikle leken. Vi har også fokus på å inkludere slik at alle barna har noen å være sammen med.

Gode naturopplevelser: Vår barnehage har kort vei til både skog og strand. Vi går ofte på turer i barnehagens nærmiljø. På tur blir steiner til fjell som skal utforskes, vi samler på skjell og andre naturmaterialer som vi tar med oss til barnehagen og lager kunst av. Vi er opptatt av å ta vare på nærmiljøet vårt, derfor plukker vi søppel på våre turer som vi kildesorterer når vi kommer tilbake til barnehagen. På den måten lærer barna å respektere naturen. Vi gir barna gode erfaringer ved å bruke kroppen i forskjellige typer terreng. Ute bruker vi sansene våre til å utforske det vi møter. Insekter og blomster studeres nøye, vi blir også kjent med krabber og svaner. Å få ligge på ryggen i gresset eller i skogen er en herlig følelse som gir nærhet til naturen.

Fokusområde: Språkmiljø

Faglig utviklingsarbeid for å styrke barns språkferdigheter – Nytt REKOM-prosjekt fra høsten 2025

Fra høsten 2025 starter vår barnehage et treårig faglig utviklingsarbeid i samarbeid med NTNU Skrivesenteret.

Dette arbeidet skjer som en del av et nytt REKOM-prosjekt (Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage), der fem kommunale barnehager deltar. Barnehagene som deltar i prosjektet, har et rikt mangfold av barn med ulik språklig og kulturell bakgrunn.

Bakgrunnen for prosjektet:

Vi ser et stort behov for å styrke arbeidet med språk i barnehagen, for å sikre at alle barn får like muligheter til å utvikle gode språkferdigheter. Språk er en nøkkelfaktor for barns deltakelse i lek og samspill, og for å oppleve fellesskap og tilhørighet. Språkstimulering er derfor en av barnehagens viktigste oppgaver.

Målet med prosjektet er å:

- Skape et inkluderende fellesskap gjennom systematisk språkstøtte og språkarbeid.
- Bidra til at alle barn utvikler språkferdigheter som gir dem mulighet til å delta aktivt i lek og fellesskap.
- Heve den språklige kompetansen blant personalet og styrke det språklige miljøet i barnehagen.

Hvordan vi skal jobbe:

- Personalet vil delta på fagsamlinger i regi av NTNU Skrivesenteret, med fokus på språkstimulerende strategier og utvikling av språkmiljøet i barnehagen.
- Det vi lærer på fagsamlingene, skal prøves ut og videreutvikles i praksis i vår egen barnehage.
- Vi vil få faglig støtte og veiledning gjennom hele prosjektperioden.

Dette prosjektet er et viktig steg i vårt langsiktige arbeid med inkludering, språk og fellesskap. Vi gleder oss til å utvikle barnehagen videre sammen – til beste for alle barn.

Bøker er et godt utgangspunkt for å utvikle språkferdigheter, men det gir så mye mer...

Å sitte tett inntil vennene sine mens man hører en trygg voksen fortelle en spennende historie gir en fellesskaps følelse hos barna som knytter dem tettere sammen. Å høre den samme fortellingen flere ganger bidrar til at barna etter hvert kan fortellingen utenat og begynner å leke historien sammen. Dette kaller vi i barnehagen for felles referanseramme for lek.

Omsorg, danning og læring

Barnehagen skal legge til rette for at alle barn opplever progresjon innenfor disse områdene. Det betyr at personalet må sørge for at alle barn opplever mestring, men også at de får utfordringer som bidrar til at de utvikler seg. Personalet er nær barna, og kjenner derfor barna og barnegruppen godt, og kan på den måten tilby aktiviteter og utfordringer som er tilpasset hvert enkelt barn, men også barnegruppen. På småbarnsavdelingen tilbys for eksempel leker og materiell som er tilpasset småbarn, mens på de andre avdelingene møter barna andre leker og et annet innhold tilpasset en høyere alder. Personalet skal også sikre progresjon gjennom å variere arbeidsmåtene, for å sørge for at barna får varierte og nye opplevelser som stimulerer utviklingen i positiv retning.

Omsorg: Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. Alle barn skal oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal gi barn omsorg, men også verdsette barnas egne omsorgshandlinger overfor andre. (Rammeplan for barnehagen)

Danning: handler om å ta egne valg, samspill med andre, få medvirke i sin egen hverdag og tenke selvstendig. Danning foregår i gjensidige samhandlingsprosesser gjennom hele livet. I Glassverket barnehage ser vi på barn som selvstendige aktører, og vi voksne skal veilede barna og oppmuntre dem til å tenke selv. Dette utelukker ikke at vi voksne må være tydelige på våre forventninger i møte med barna, og vi må ha en åpen holdning og tro på at barn er kompetente, vet hva de vil og hva de trenger.

Læring: I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som gir de lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet skal ligge til grunn for deres læringsprosesser, og barna skal få bruke hele kroppen og alle sansene sine i disse prosessene. Vi vet at barn lærer gjennom leken, og dette krever at personalet er gode støttespillere, videreutviklere og beskyttere av lek. Vi må støtte barnas undring, utdype og skape forståelse sammen med dem.

Danning:

Jeg blir meg selv i møte med andre. De voksne i barnehagen sier det er bra at jeg er meg. De forteller meg hvorfor det er så bra at alle mennesker er forskjellige. Dette får meg til å bli et menneske som setter pris på andres egenskaper og som er raus i møte med verden.

Omsorg:

Jeg får den omsorgen jeg har behov for, fordi de voksne i barnehagen kjenner meg og tillater ALT jeg føler. De hjelper meg å være i følelsene mine, og i å komme videre. Dette får meg til å lære at alle følelser er lov å kjenne på, og at det hjelper å dele det med noen når man har det vanskelig.

Læring:

Jeg kan mange ting, og de voksne i barnehagen lar meg få prøve selv. De spør meg hva jeg tenker og mener om det som skjer rundt meg. Dette får meg til å tro på meg selv, og min kunnskap. Det gjør at jeg tør å prøve nye ting, og at jeg stoler på at andre mennesker vil meg vel.

GLASSVERKET BARNEHAGE

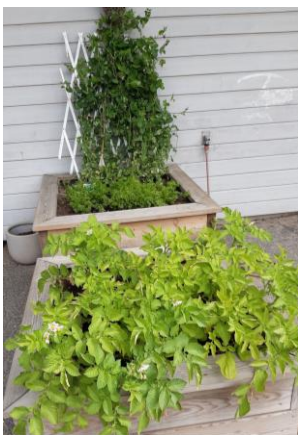
Glassverket barnehage er en av 11 kommunale barnehager i Moss. Barnehagen vår har fire avdelinger. Alle avdelingene blir ledet av en pedagogisk leder. Avdelingene deler seg ofte i mindre grupper, og vi utnytter alle husets rom og uterom for å kunne gi barna et variert og tilpasset tilbud.

Glassverket barnehage har en sentrumsnær beliggenhet på Jeløy i Moss.

Vårt nærmiljø har flotte strender, nærhet til kanalen med båt og fergetrafikk, og kort gåavstand til byen. Vi besøker biblioteket, den store lekeplassen, Nesparken og annet som byen har å tilby. Vi går også tur til Torderødparken og skogsområder som ligger i nærheten. Vi benytter oss ofte av disse områdene som byr på muligheter for allsidig lek og læring.

I vår barnehage har vi stort mangfold både språklig og kulturelt. Dette er vi stolt av, og opptatt av å ta vare på.

Vi serverer tre måltider om dagen og vi følger Moss kommunes kvalitetskriterier for mat og måltider i barnehagen. Dette innebærer blant annet at vi setter av god tid til måltidene, serverer variert mat i tråd med nasjonale retningslinjer samt at vi ivaretar måltidets pedagogiske funksjon med fokus på å skape et trivelig spisemiljø og en hyggelig atmosfære med samtale og kontakt mellom barna, og mellom barna og de voksne. Glassverket barnehage har en kostholdsmedarbeider som bl. annet baker grove rundstykker en gang i uken. Kostholdsmedarbeideren følger opp kostholds arbeidet og sørger at vi ivaretar variasjon og matglede.

Vi har kjøkkenhage hvor vi følger maten
«fra jord til bord»

Fruktmåltid

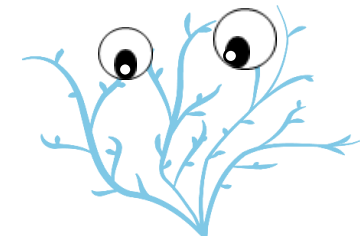
Frokost

Vi har fire avdelinger

Krabber 3-6 år

Koraller 3-6 år

Sjøstjerner 0-2 år

Kråkeboller 0-2 år

ÅPNINGSTID OG DAGSRYTME

Klokka	Hva skjer:
07.00	Barnehagen åpner Foreldre følger barna inn til personalet. Det utveksles informasjon og beskjeder til hverandre.
08.00- ca. 09.00	Frokost på avdelingene. Vi serverer maten.
08.30	Lek og aktiviteter ute og inne.
11.00	Kråkeboller/Sjøstjerner spiser lunsj. Etter lunsj legges de barna som skal sove.
11.30	Krabber, Koraller spiser lunsj.
12.00- 17.00	Lek og aktiviteter ute og inne.
14.00- 14.30	Vi serverer frukt og knekkebrød.
16.45	Barnehagen stenger.

FORELDRESAMARBEID

Foreldre er våre viktigste samarbeidspartnere, og vi har et felles ansvar for barnas trivsel og utvikling. Glassverket barnehage har flere arenaer for dialog og samarbeid med foreldre.

Vi har alltid en oppstartssamtale når barnet er ny i barnehagen vår.

Vi tilbyr individuelle utviklingssamtaler underveis i barnehageåret. I disse individuelle samtalene vil vi gjerne høre hvordan foreldrene opplever sitt barns trivsel og utvikling, og barnehagen vil gi informasjon om hvordan vi opplever barnets trivsel og utvikling i barnehagen. For å sikre foreldremedvirkning stiller vi alltid spørsmål i utviklingssamtalen om hvordan foreldrene opplever å bli møtt i barnehagen, hva det er viktig for foreldre å få informasjon om og hvordan foreldrene opplever at barnehagen legger til rette for at foreldrene kan ha medvirkning i hverdagen til sine barn. Sammen med foreldrene blir vi enige om hva det er viktig å fokusere på videre knyttet til barnets hverdag og utvikling i barnehagen.

Det tilbys også foreldresamtaler ved behov- ta kontakt med personalet dersom du ønsker en samtale.

Barnehagen bruker tolk ved behov, dette for å skape en likeverdig dialog.

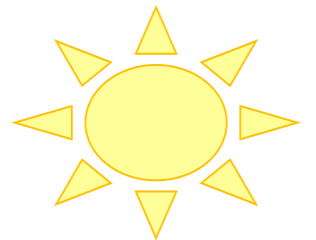
Personalet i barnehagen har taushetsplikt etter forvaltningsloven, samtidig har personalet opplysningsplikt til barnevernet jmf. barnehageloven.

Barnehagen har FAU (Foreldrenes arbeidsutvalg) og SU (Samarbeidsutvalg). Representanter til disse utvalgene velges på det første foreldremøtet på høsten.

Barnehagen gjennomfører brukerundersøkelser hvor foreldre får mulighet til å komme med sine synspunkter på ulike sider av barnehagedriften. Foreldrenes tilbakemeldinger blir tatt på alvor ved at personalet drøfter disse, og utarbeider tiltak knyttet til de områdene foreldrene er opptatt av.

En viktig beskjed til deg som er forelder:

Dette er din barnehage! Har du tid, så sett deg gjerne ned sammen med oss når du leverer eller henter. Vi trenger deg på lag for å kunne gi barnet ditt det aller beste barnehagetilbudet det kan få. NØI aldri med å snakke med oss hvis du trenger det.

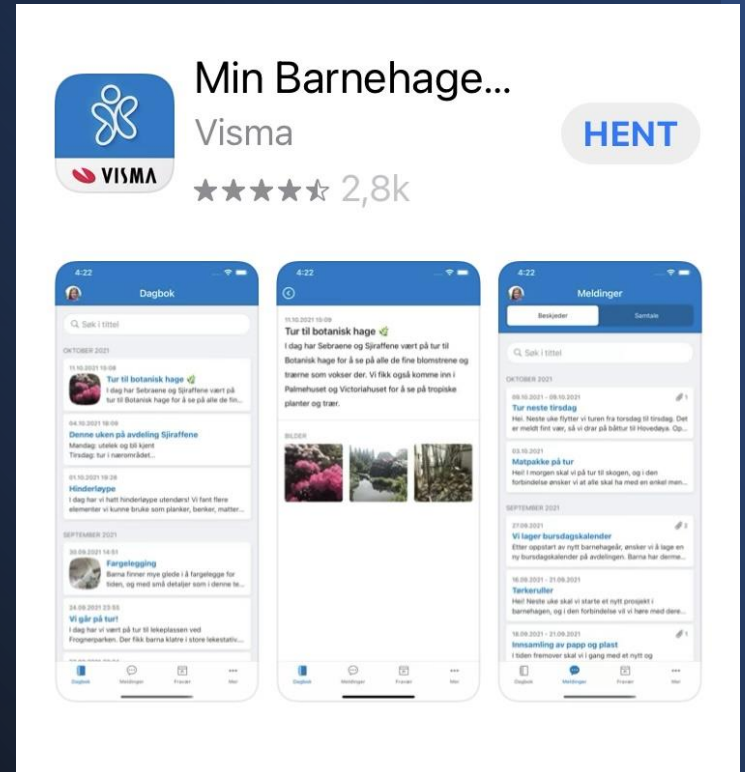
Visma Min barnehage

Dette er barnehagens viktigste digitale informasjons- og kommunikasjonskanal.

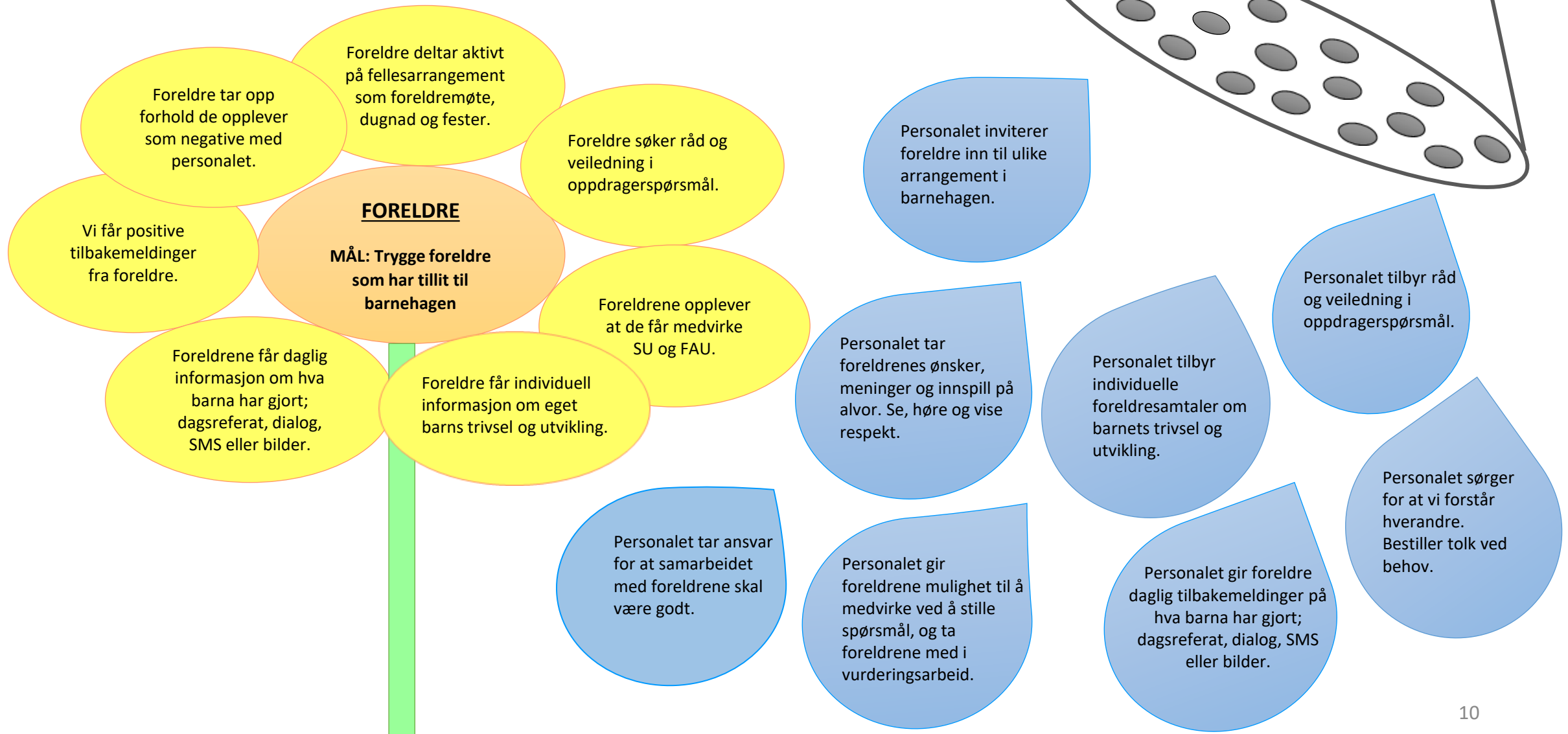
Vi ønsker at alle foreldre/foresatte laster appen.

Appen brukes til bl. annet dette:

- Dagsrapporter med bilder
- Sende beskjeder og meldinger. NB: personalet besvarer meldinger innenfor barnehagens åpningstid
- Fraværsregistrering av eget barn
- Gi eller avslå samtykker
- Årsplanen ligger digital tilgjengelig hele barnehageåret i appen

FORELDRESAMARBEID

MÅNEDSPLEANER/ UKEPLANER

Avdelingene utarbeider en månedsplan som er tilpasset barnegruppens alder og modenhet. Tiltakene i månedsplanene utarbeides i samsvar med målene og fokusområdene i årsplanen. Avdelingene jobber etter ukeplaner som bygger på månedsplanene.

DOKUMENTASJON

Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten. Den skal synliggjøre hvordan barnehagen jobber med å oppfylle kravene i barnehageloven og i rammeplanen. (jmf. Rammeplanen)

Hvordan gjør vi det i vår barnehage?

Alle avdelinger skriver dagsrapport som legges ut i Visma foreldreappen. Her gis det informasjon om hva barna har gjort i løpet av dagen. Rapporten forteller med bilder og tekst hva barna og personalet har vært opptatt av. F.eks.. turer vi har vært på, aktiviteter vi har drevet med, temaer vi har hatt fokus på og avdelingens arbeid med lek og vennskap.

Personalet dokumenterer også egen praksis ved hjelp av praksisfortellinger som danner grunnlag for refleksjon på avdelingsmøter.

Vi bruker observasjon som metode og kartlegger lek og vennskap. Dette danner grunnlag for foreldresamtaler med fokus på hvert enkelt barns utvikling.

VURDERING

Det foregår kontinuerlig og grundig vurdering og refleksjon gjennom hele året, ift. det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Vi vurderer det pedagogiske arbeidet vårt, planene våre og barns trivsel og utvikling. Barnet, og barnets relasjon til andre er i fokus. Personalet vurderer også sin egen væremåte ift. ulike sider av arbeidet med barna.

Metodene vi bruker er blant annet barnesamtaler, spørreskjemaer, praksisfortellinger, hjertemodellen, refleksjonsspørsmål som drøftes i avdelingsmøter knyttet til fokusområdet lek og inkluderende miljø og/eller andre vurderingsverktøy.

Vurderingene brukes til å endre og utvikle det pedagogiske arbeidet i tråd med de krav og retningslinjer som stilles til oss som pedagogisk virksomhet.

Når vi hører ordet LEK tenker vi på dette:

Utarbeidet av personalet

Inkluderende fellesskap lek og lekemiljø

I Rammeplan for barnehagen står det at leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og at lekens egenverdi skal anerkjennes. Vi som jobber i barnehagen skal gi gode vilkår for barnas lek og vennskap. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosialt fellesskap og språklig samhandling.

I barnehagen er lek en kjerneoppgave og skal derfor prioriteres. Når alle basale behov er dekket er faktisk det å få leke i et inkluderende, spennende og trygt miljø det aller viktigste for barn. Vi vet at lek fremmer vennskap, språk og følelsen av å være del av et fellesskap. Vi vet også at barna utvikler positivt selvbilde der det er gode lekemiljøer. Lek er også en sårbar aktivitet, og dette krever voksne som er gode igangsettere, beskyttere og videreutviklere av lek.

God leke- og relasjonskompetanse kan forebygge mobbing, og gi barn styrke til å møte de utfordringene som hverdagen gir.

Felles referanserammer hos barna er viktig for at lek skal kunne etableres og bygges videre.

LEK- TRE OMRÅDER:

1. Voksenrollen: Vi har voksne som vet hvordan de kan inspirere, starte, opprettholde, videreutvikle, inkludere alle og beskytte barns lek.
2. Planlegging: Det skal synes i våre planer at vi er opptatt av barns lek. Det skal settes av tid til lek, og det skal planlegges med fokus på å skape et inkluderende lekemiljø for alle barn i barnehagen.
3. Fysisk miljø: Vi skal jevnlig vurdere, og endre, det fysiske miljøet på avdelingene slik at det er godt lagt til rette for ulike typer lek. Etablering av «lekesoner» hvor det er lett for barna å se hva de kan gjøre.

Under fokusområdet og prosjektet «bevegelsesglede i barnehagen» har vi som mål at:

- Alle barn skal ha noen å leke med, og delta i positivt samspill
- Alle barn skal ha god lekekompetanse, kunne starte og opprettholde lek
- Personalgruppen skal ha god kompetanse på å legge til rette for fellesaktiviteter som fremmer bevegelsesglede og et inkluderende lekemiljø

PROGRESJONSPLAN INKLUDERENDE FELLESSKAP OG LEK

Mål: Alle barn skal ha noen å leke med, og delta i positivt samspill.

Hvordan kan vi se på barna at de har nådd målet:

1-2 år	3-4 år	5-6 år
• Viser interesse for å leke med andre; ser på, kryper/krabber bort til, tar på, smiler, søker blikkontakt • Hermer andre barns bevegelser, lyder, uttrykk, lek • Viser glede når de møter de andre barna i gruppa • Deler med andre • Inviterer andre til lek ved hjelp av blikk, bevegelser (f.eks.: gir en leke til en annen) og eller verbalt • Viser omsorg ved å trøste andre som gråter • Hilser og sier ha det til de andre i gruppa	• Deltar i lek sammen med andre over tid • Inviterer andre med inn i leken sin • Deler med hverandre • Gir positiv oppmerksomhet til andre • Viser glede når de møter vennene sine • Hilser og sier ha det til hverandre • Venter på tur • Lytter til andre • Løser konflikter verbalt (med støtte fra personalet) • Selvhevdelse; Øver på å hevde seg selv og egne meninger på en god måte • Selvkontroll; Øver seg på å kunne utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever turtaking	• Deltar i lek sammen med andre over tid • Inviterer andre med i leken sin • Hjelper og trøster andre • Løser konflikter verbalt, og kan ta den andres perspektiv i en konflikt • Kan følge regler i lek og aktiviteter som blir ledet av voksne • Delta i samtale med andre, lytte og komme med egne innspill • Gi positiv oppmerksomhet til andre • Selvhevdelse og selvkontroll; kan ytre sine egne ønsker verbalt, kan utsette egne behov å la andre slippe til. • Kan håndtere egne følelser • Er bevisst på egne og andres grenser

PROGRESJONSPLAN INKLUDERENDE FELLESSKAP OG LEK

Mål: Alle barn skal ha god lekekompetanse og kunne starte og opprettholde lek.

«Skal vi leke sammen?»

«Ja, vil du være mamma `n?»

«Ja, jeg er mamma `n først, også bytter vi på.... Ok?»

«Det er greit. Da sa du lissom at vi måtte gå i barnehagen...»

Hvordan kan vi se på barna at de har nådd målet:

1-2 år	3-4 år	5-6 år
• Kan dele med andre • Kan være ved siden av andre uten å ta fra den andre leker • Tillater at andre er med i leken/ aktiviteten • Tør å utforske (gi slipp på den voksne) • Imiterer/hermer de andre • Starter en lek på eget initiativ • Ytrer ønsker: henter en bok, peker på cd– spilleren, henter en leke • Invitere andre til å leke ved hjelp av mimikk, kroppsspråk, blikk ,ord, bevegelser osv. • Kunne fortsette med den samme aktiviteten/leken selv om det blir et oppbrudd • Kan bevege seg; krype, krabbe, gå, delta i lek med kroppen sin.	• Kan lekefraser og lekeregler: - Skal vi leke sammen? - Kan jeg være med på leken? - Dele på roller - Turtaking - Vite at lek er ”på liksom” • Lytter til andres innspill • Kan leke variert lek: rollelek, konstruksjonslek, regellek etc. • Kan fortsette med det samme leketemaet over tid • Bruker erfaringer fra hverdagsaktiviteter som inspirasjon i leken; f.eks.: måltid– kafe • Kroppskontroll i leken; gå, løpe, hoppe, sykle, klappe, krype, klarte osv.	• Kommer med ideer og forslag som bringer lek og samhandling videre • Kan ta ulike roller. Både lede og la seg lede av andre. • Kan lekeregler og lekefraser • Lytter til andres innspill og tar hensyn til dette i leken • Kan gå inn og ut av ”lekemodus” for å forhandle om veien videre i leken (utrykke ønsker og følelser) • Kunne fortsette med den samme leken selv om det blir et lengre opphold. F.eks.: barna leker den samme leken på tur, selv om det er noen dager siden sist de var på dette turstedet

PROGRESJON

For oss betyr ordet progresjon utvikling, læring og fremdrift. I praksis betyr det for eksempel at lekemiljøet for barna på småbarnsavdelingene våre ser annerledes ut enn lekemiljøet på avdelingene hvor de større barna går. Valg av lekemateriell og fysisk utforming skal sees i sammenheng med de barna som skal møte materialene.

Personalet har ansvar for å sørge for at barna opplever mestring og utvikling i alle barnehagens hverdagssituasjoner. En 1-åring har behov for en helt annen oppfølging i for eksempel måltidsituasjonen, enn det en 5-åring har. Personalet er bevisste på dette, og justerer sine forventninger til barna etter alder og modenhet.

Vi skal ha fokus på å gi barna mestringsopplevelser, og samtidig gi de noe de kan strekke seg etter. Som vi vet trenger alle mennesker å øve seg på nye utfordringer. I barnehagen skal vi støtte denne prosessen hos barna og gi de troen på at «ØVELSE GJØR MESTER».

Det er en grunn til at personalet klapper og jubler sammen med barnet når det klarer å gå selv i trappen for første gang. Slike små mestringsopplevelser må feires, slik at barnet våger å ta fatt på nye utfordringer de møter på sin vei gjennom barnehagelivet.

PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ- Mobbing

I barnehageloven § 41 slås det fast at barnehagen skal ha nulltoleranse for krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Formålet med bestemmelsen er å understreke viktigheten av tydelige holdninger fra barnehagens side. Videre følger det av bestemmelsen at de som arbeider i barnehagen, plikter å gripe inn hvis et barn utsettes for krenkelser. En krenkelse kan være fysisk eller verbal, men den kan også være mer indirekte i form av utfrysning. Plikten til å gripe inn vil derfor kunne handle om alt fra å bryte opp en krangel til å inkludere barnet i lek.

- Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.
- Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.
- Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.
- Barnehagen har aktivitetsplikt knyttet til mobbing. Personalet skal 1. Følge med, 2. Melde ifra, 3. Undersøke og 4. Sette i gang tiltak

Barnehagen har plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Vi skal:

- Følge med på hvordan barna i barnehagen har det.
- Melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.
- Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, snarest undersøke saken.
- Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagens ansatte forplikter seg også til å melde ifra og handle dersom en ansatt krenker barn.

Gjennom arbeidet med natur miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna bl. a:

- opplever og utforsker naturen og naturens mangfold
- får gode opplevelser med friluftsliv året rundt

Rammeplan for barnehagen

Barnehagen vår har nærhet til mange flotte turdestinasjoner. I barnehagen pleier vi å si at «Veien er turen» Med dette mener vi at selv om vi har flotte «endestasjoner» for turene våre, så er det gjerne på veien til eller fra turstedet at vi møter på spennende fenomener som vi tar oss tid til å studere og undre oss over sammen med barna.

Felles naturopplevelser og utforsking av ukjent terreng bygger broer mellom barna.

FOTO: Glassverket barnehage

I barnehagen lærer vi å ta vare på naturen.

Et av tiltakene for å drive med holdningsskapende arbeid knyttet til dette er at vi plukker søppel som vi finner når vi er på tur.

Søppelet tar vi med oss til barnehagen hvor vi kildesorterer det vi har funnet.

Barna er ivrige ryddere og fortjener skryt for sin innsats for å gjøre barnehagens nærmiljø til et bedre sted å være.

Samtidig er det viktig å ha det gøy mens vi er ute på tur. Her ser dere TURBINGO. Barna skal sette et kryss hver gang de ser en av gjenstandene på bingokortet. Her opplever barna spenning knyttet til hvor mange gjenstander vi klarer å finne, de får øvet på begreper og samarbeider med venne sine om å fylle ut turbingoen...

Måltid i barnehagen skal være en sosial arena hvor vi har fokus på sunn, god mat, dialog og samhandling. Barna er gode medhjelpere.

Fremtidens ingeniører starter sin utdanning i barnehagen...

Barnehagen skal legge til rette for ro og hvile.
I en travl hverdag er det å sitte i armkroken til en voksen å bli lest for en avslappende og koselig stund.

I barnehagen lærer vi å ta vare på hverandre og naturen.

Barna er ivrige medhjelpere i kjøkkenhagen.

Barnehagen har mange pedagogiske temapakker som består av bøker og konkrete som støtter innholdet i fortellingene.

Dette brukes i språkutviklingsarbeidet vårt.

Barn trenger visuell støtte for å forstå temaene vi jobber med. I tillegg er det spennende og gøy å få lov til å leke ut fortellingen selv sammen med vennene sine.

Her ser dere en mariehøne et av barna fant på utelekeplassen vår.

Visste dere forresten at det finnes ca. 55 norske arter og ca. 6000 arter i verden, og at de er kjøttetere?

Småkryp er spennende å utforske sammen.

Barnehagen vår har flere strender i nærområdet. Her kan dere se fangsten en av barnegruppene fikk på en av sine turer til stranda i sommer.

Venner har det gøy sammen

Venner gir hverandre omsorg

VENNER ER DET BESTE SOM FINNES

Venner hjelper hverandre

Lek og hverdagsliv i barnehagen

Å spise lunsj under bordet skaper minner for livet.....

FOTO: Glassverket barnehage

LEK OG HVERDAGSLIV I BARNEHAGEN

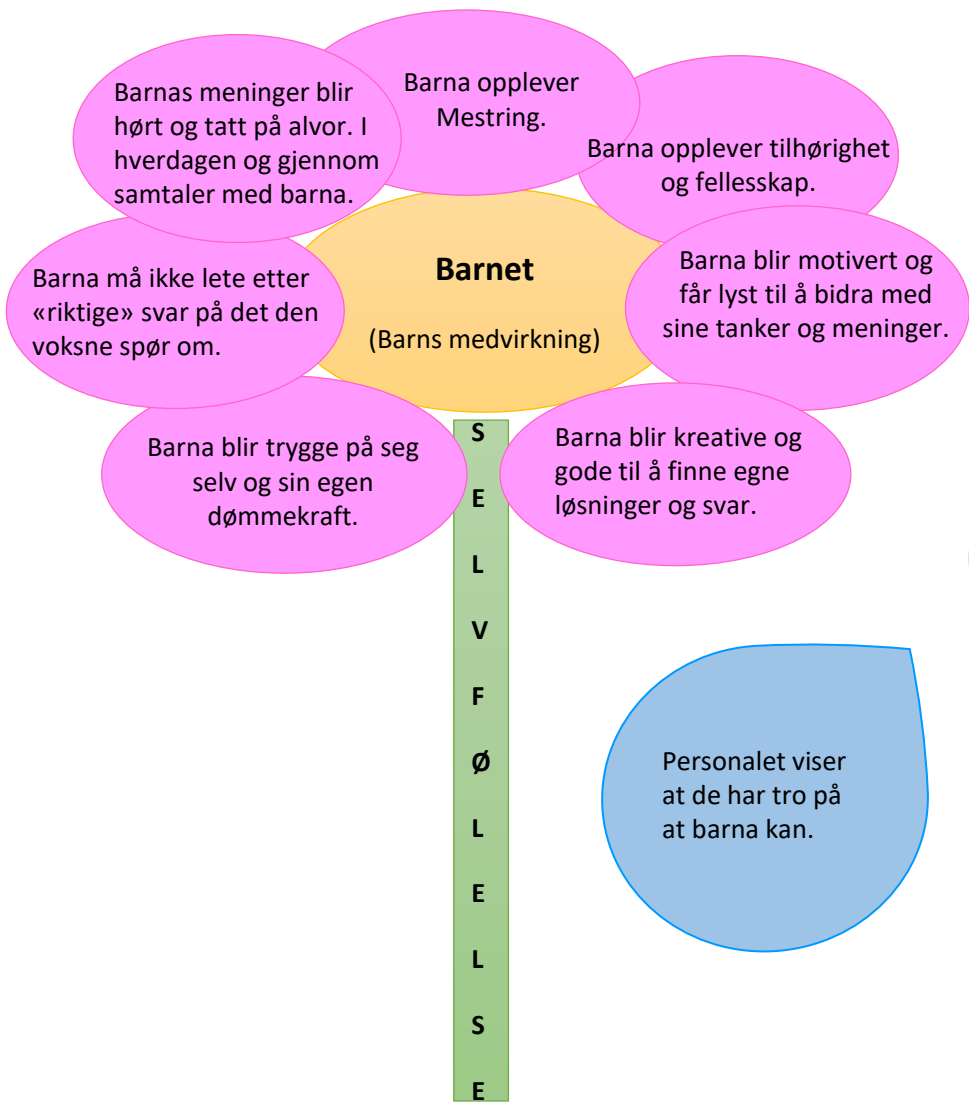
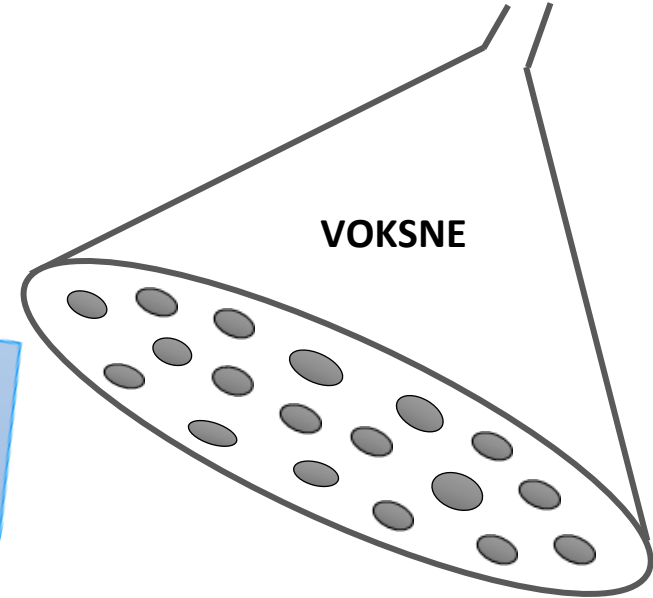
Det er spennende å studere naturen på nært hold.

Skrukketroll, benkebitere, munkelus, kjært barn har mange navn. Dette er små krepser som lever på land. Skrukketrollene utgjør en stor gruppe på omtrent 3 800 arter. Enkelte arter finnes bare i fjæra, men noen lever helt på land slik som de to vanlige kjellerskrukketroll og murskrukketroll.

BARNES MEDVIRKING

Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for, og oppmuntre til at barna kan få gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltagelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer, og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta. (Jmf. Rammeplanen)

Personalet tar hensyn til barnas innspill i hverdagen, og i sine samtaler med dem. Innspillene og observasjonene av hva barna liker tas med i planlegging av innhold og aktiviteter.

Personalet er nysgjerrige og etterspør barnas meninger og tanker.

Personalet motiverer og oppmunttrer barna til å klare selv.

Personalet lager og endrer planer basert på barnas interesser og innspill.

Personalet viser at de har tro på at barna kan.

Personalet gir tilbakemeldinger som støtter barna til å ta egne valg, og til å tro på seg selv.

Personalet er der hvor barna er slik at de kan fange opp barnas signaler, støtte, oppmuntre, gi omsorg og utfordre barna.

Personalet tar barnas perspektiv og står på deres side.

FAGOMRÅDENE I RAMMEPLANEN

I Rammeplanen for barnehagen er det beskrevet syv fagområder som til sammen dekker et vidt læringsfelt.

De syv fagområdene er:

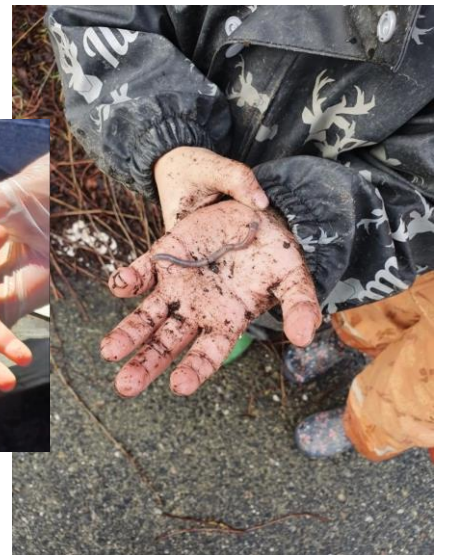
- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form

Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområdene gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter.

Barnehagen skal bruke ulikt materiell, utstyr, teknologi og digitale verktøy, spill, bøker og musikk i arbeidet med fagområdene. Fagområdene er i stor grad de samme som barn senere møter som fag i skolen. (jmf. Rammeplanen)

I Glassverket barnehage har vi et fagområde i fokus hver måned. På denne måten ønsker vi å sikre at vi jobber systematisk og godt med alle fagområdene i løpet av barnehageåret.

Lek og aktiviteter i barnehagen berører ofte flere av fagområdene samtidig, slik at selv om vi har fokus på et fagområde i måneden vil det komme elementer fra de andre fagområdene inn i det vi jobber med.

MANGFOLD

I Glassverket barnehage møtes barn og voksne med forskjellige ønsker, behov og forutsetninger. Vi har mange barn og voksne med ulik kulturell og språklig erfaring og bakgrunn. Dette skal prege vårt innhold i barnehagen, og våre arbeidsmåter. Personalet ser på det språklige, kulturelle og religiøse mangfoldet blant barn, foreldre og personalet som en normaltilstand, og skal bidra til at mangfold og likeverd er en naturlig del av hverdagen i barnehagen vår.

Hos oss er det lov og bra å være annerledes i fellesskapet. Det er det som gjør oss til oss. Vi ønsker å være romslig i møte med alle mennesker. Det innebærer at vi møter hverandre med respekt og forståelse.

Mange barn og voksne i vår barnehage kan mer enn ett språk. Denne ressursen er vi opptatt av å fremme, og ta vare på. Her i barnehagen skal vi også støtte den norskspråklige utviklingen til barna. Dette gjør vi bl. annet ved å bruke støttende språkstrategier i hverdagssamtalen.

Dette betyr at de voksne:

- stiller åpne spørsmål
- venter på barnas svar
- følger barnets interesse og bygger videre på det i samtalen
- hjelper barna med å sette ord på ting
- fortolker og utvider det som barnet sier
- forklarer ord som barnet ikke kjenner
- utnytter den språklige kompetansen som barnet allerede har
- relaterer til noe som barnet kjenner fra før
- retter barna ved å gjenta ordet på riktig måte
(Barnet: «Gaffel er godt» Voksen: «Ja, vaffel er kjempegodt»)
- leker med språket når det er mulig; bruker rim og regler
- Bruker konkrete bilder for å støtte det verbale språket

MÅL:

Barna utvikler seg til gode medmennesker

I ARBEIDET MED MANGFOLD ØNSKER VI AT BARN SKAL:

- * Respektet hverandres ulikheter.
- * Kjenne stolthet og glede i forhold til hvem de er.
- * Delta i FORUT barneaksjonen og innsamlingsaksjonen i forbindelse med FN dagen.
- * Bli kjent med kulturen og levestedet på Sri Lanka.
- * Lære om nestekjærlighet, solidaritet og vise empati.
- * Oppleve mangfoldet i vår egen barnehage og ute i verden.
- * Oppleve gleden ved å dele med andre.

FOR AT BARN SKAL OPPNÅ DETTE MÅ PERSONALET:

- * Oppmuntre barna til å være stolte av seg selv og sin individualitet.
- * Tilegne seg kunnskap om FORUT, Sri Lanka, mangfold, kulturer og religioner og ha en positiv innstilling og engasjement for dette arbeidet.
- * Fortelle barna om nestekjærlighet, solidaritet og empati.
- * Involvere barna i arbeidet med mangfold.

LIKESTILLING/ LIKEVERD

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Personalet skal motvirke alle former for diskriminering, og fremme nestekjærlighet. Alle barn skal gis like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. (Rammeplan)

Ved at personalet snakker med barna om likheter og ulikheter og reflekterer sammen med dem vil barna utvikle holdninger og få kunnskap som bidrar til et likestilt samfunn. Likestilling handler for oss om at alle skal ha like muligheter, ikke at alle skal være like. Ved å ha en anerkjennende holdning og ved at vi respekterer hverandres ulikheter kan vi lære barna at det er mange måter å være menneske på, og at alle er like mye verd.

ARBEIDSMÅTER

Våre arbeidsmåter varierer gjennom barnehageåret. Arbeidsmåtene tilpasses barnas alder og modenhet, dette for å skape et variert tilbud til barna. Eksempler på ulike arbeidsmåter er observasjon av barns lek og hverdagsliv, refleksjon i avdelingsmøter knyttet til observasjoner, tur og hverdagsaktiviteter initiert av voksne med utgangspunkt i barnas interesser og/eller knyttet til årsplan/rammeplan, samtaler med barna rundt ulike temaer, arbeid med digital praksis, inndeling i mindre grupper.

Alle avdelinger deler barnegruppen i mindre grupper hver dag. Dette gjør vi for å sikre at alle barn blir sett og hørt, og for å legge til rette for et godt leke- og læringsmiljø. Når barna er delt i mindre grupper blir det mindre konflikter, og mer ro til å konsentrere seg om lek og aktiviteter. Gruppene deles med utgangspunkt i vennskap, alder og interesser.

I smågruppene kommer personalet tettere på barna, og kan da lettere følge opp barna og fange deres interesser. Dette bygger de videre på i sitt arbeid med barnegruppene. På den måten legger vi også til rette for progresjon og barns medvirkning i det pedagogiske arbeidet.

Innholdet i smågruppene tar utgangspunkt i årsplanen, og i barnas interesser.

BARNEHAGENS DIGITALE PRAKSIS

Rammeplanen legger føringer for barnehagens digitale praksis. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft, og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

Slik gjør vi det i barnehagen:

- Bruker Ipad ; bruker apper med pedagogisk innhold, hører på musikk, søker etter informasjon
- Lærer barna at de må spørre før de tar bilder av hverandre
- Barna tar bilder med barnehagens telefon
- Lek med digitale leketøy
- Smart Board/Touch- screen; vi bruker pedagogisk materiell, samt søker etter informasjon
- Barna får delta når vi bruker kopimaskin/skanner og annet teknisk utstyr

← Laminering

SAMARBEID MED ANDRE

Vi samarbeider med andre virksomheter i kommunen:

- Pedagogisk Psykologisk tjeneste, PPT
- Pedagogisk veiledning og kvalitet; PVK
- Barnevernstjenesten
- Helsestasjonen
- Moss Voks- Salita tolketjeneste
- Barn og ungdomspsykiatri, BUP
- Grunnskolen
- Andre tjenester ved behov

Moss kommune tilbyr et gratis foreldreveiledningsprogram, TIBIR, til foreldre som opplever utfordringer i samarbeidet med barnet sitt (barn fra 3- 12 år).

Foreldre som ønsker dette må søke på Moss kommune sin hjemmeside. Barnehagen kan også gi mer informasjon, og hjelpe foreldre med å søke.

LIVSMESTRING OG HELSE

I Rammeplan for barnehagen står det at barnehagen skal ha en forebyggende og helsefremmende funksjon, og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnehagen skal jobbe for at barn skal oppleve livsglede, trivsel, mestring og følelsen av egenverd og forebygge mobbing og krenkelser.

Personalet skal være aktive og støtte barn i å utvikle egen identitet uavhengig av ferdigheter, fysisk ulikhet, språk og familie. Vi skal gi barn rom og tid til å snakke om følelser. Vi skal være tilgjengelige og ha et fang å sitte på, ha en hånd å holde i og knytte felles bånd gjennom felles opplevelser. Vi skal være oppmerksomme, gi trøst og sette ord på barnas egne omsorgshandlinger overfor hverandre. Vi skal legge til rette for variert aktivitet inne og ute hver dag slik at alle barn møter sunne utfordringer og gis mulighet til å oppleve mestring. De voksne må kjenne barna godt for å kunne motivere de til å lære og utforske nye ting etter alder og modenhet.

Hva trives barna med? Hvilke utfordringer kan vi gi barna? Vi er nær barna og vi observerer dem aktivt.

På den måten skaffer vi oss informasjon som gir oss mulighet til å legge til rette for at hvert enkelt barn skal ha det godt i barnehagen.

Personalet er oppmerksomme på forhold rundt barns omsorgs- og livssituasjon, og har et ansvar for å gripe inn hvis vi oppdager barn som har det vanskelig.

Livsmestring og helse omfavner mye.

Det er læring i å oppleve motgang. Livet går ikke alltid slik man ønsker, og personalet i barnehagen skal hjelpe barn igjennom sorg og skuffelser. Vi skal anerkjenne alle følelser hos barna og hjelpe dem med å regulere, håndtere og være i følelsene sine.

Det er også læring å oppleve at man mestrer små og store utfordringer. **Spesielt viktig er det å oppleve å ha noen å leke med, og mestre sosial samhandling med andre barn. Å få være med i fellesskapet, på ordentlig.**

Personalet er tett på barnas lek og hverdagsliv, og skal støtte og hjelpe alle barn i det sosiale miljøet. Små kropper har også behov for ro, hvile og avslapning i løpet av barnehagedagen, og barnehagen skal sørge for at dette også ivaretas i tråd med det enkelte barns behov. Et balansert kosthold er også viktig for vekst og utvikling. Barnehagen gir daglig tilbud om et variert kosthold der vi serverer grønnsaker til hvert måltid. Barna deltar selv aktivt i tilberedning av enkelte måltider etter aldersmodenhet.

Spesielt viktig er det å oppleve å ha noen å leke med, og mestre sosial samhandling med andre barn. Å få være med i fellesskapet, på ordentlig.

OVERGANG BARNEHAGE– SKOLE

Moss kommune har rutiner for overgangen mellom barnehage og skole/SFO. Rutinene skal sikre at overgangen blir trygg og forutsigbar for barna og foreldrene.

I års hjulet for overgangen beskrives aktiviteter og samhandlingsoppgaver som barnehagen og skolen skal gjennomføre med til de eldste barna i barnehagen. Glassverket barnehage avgir barn til ulike skoler, men vi samarbeider med Bytårnet skole iht. års hjulet.

Det er også utarbeidet en plan for Systematisk språktilbud før skolestart. Her tas det spesielt utgangspunkt i områdene: God samtale, rim, regler, dikt og sang, fortelling, høytlesning, lek og utforskning av skriftspråket.

I Glassverket barnehage samles de eldste barna i Blekksprutgruppa 2 dager i uka.

Hva skjer:

- På foreldremøte på høsten informeres foreldrene til 5-åringene om Blekksprutgruppas arbeid knyttet til rutinen for overgang mellom barnehage og skole, og systematisk språktilbud.
- Aktiviteter beskrevet i års hjul overgang barnehage- skole og års hjul systematisk språktilbud før skolestart.
- I løpet av september skal en av personalet på Blekksprutene hospitere i 1. trinn for å observere og bli kjent med skolens praksis.
- I oktober inviteres Blekksprutene til en felles aktivitet med 1. trinn på Bytårnet skole.
- I november gjennomføres foreldresamtaler med spesielt fokus på skolestart. Ved behov kan skolen kontaktes for å avtale overføringsmøte slik at forholdene kan legges til rette på best mulig måte for barnet.
- I løpet av våren går vi tur til skolene som barna sogner til for å levere «Hei dette er meg» skjema som barna har jobbet med i barnehagen.
- I juni har vi en høytidelig avslutning for Blekksprutene. Barna får en mappe med minner fra tiden i barnehagen.

OVERGANG TIL NY AVDELING INTERNT

Fra mai måned begynner de barna som skal bytte avdeling ved oppstart av nytt barnehageår på en intern tilvenning til ny avdeling.

Barna går på besøk til de nye avdelingene sine, i følge med personalet fra sin nåværende avdeling. På besøksdagene får de være i de rommene de skal være i etter sommeren, og treffe de barna som allerede går der samt personalet som de vil være sammen med ved oppstart av nytt barnehageår.

Viktig informasjon om barna blir overført fra barnehagelærer til «ny» barnehagelærer slik at de er forberedt på og kan følge opp eventuelle behov eller avtaler som gjelder for de ulike barna.

FOTO: Glassverket barnehage

Bursdagsfeiring i barnehagen.

Vi henger ut flagg på morgenen enten før barnet kommer, eller sammen med barnet når han/hun kommer til barnehagen. I samlingsstund er bursdagsbarnet i fokus. Barnet får være med å lage sin egen bursdagskrone, og får sitte på en bursdagsstol. Vi synger bursdagssangen, og hvis barnet har lyst kastes det opp i luften så mange ganger som barnet fyller år. I tråd med kvalitetskriteriene for kosthold i Moss kommunes barnehager ønsker vi ikke at barna tar med kake eller lignende på bursdagen sin.

PS: Det er gratis å låne barnehagen til privat bursdagsfeiring 😊 Snakk med personalet hvis dere kunne tenke dere å låne!

Å ha med leker hjemmefra til barnehagen.

Vi ønsker ikke at barna har med egne leker til barnehagen. Bøker som vi kan lese sammen i gruppetid eller samlingsstunder er lov til å ha med.

Hvis det er snakk om et «overgangsobjekt» som smokk, kosefille, bamse, dukke, bil eller lignende som barnet trenger for å få en trygg overgang fra hjemmesituasjonen til barnehagen er dette nødvendig og lov å ta med. I disse tilfellene lar vi barnet beholde tryggheten sin til vi ser at det er greit å legge det i skapet. Dette gjelder spesielt de yngste barna, men også eldre barn kan trenge et slikt «overgangsobjekt» i perioder.

Markering av høytider og andre viktige merkedager

I vår barnehagen har vi mange ulike kulturer, religioner og språkgrupper representert. Vi er opptatt av å ta vare på alle. Ved oppstart av nytt barnehageår gjør alle avdelinger en kartlegging av hvilke høytider, eller andre merkedager, det er viktig for barna og foreldrene at vi markerer i barnehagen. Markeringene gjøres avdelingsvis ved at vi for eksempel henger opp flagget fra det landet, lærer oss en setning eller noen ord som «hører til» den markeringen, pynter avdelingen og/eller har høytiden som tema i samlingsstund på avdelingen.

MILJØARBEID

I tråd med Moss kommune sin økonomiplan og FN's bærekrafts mål har Glassverket barnehage dette målet for vårt miljøarbeid:

Vi ønsker at barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Vi ønsker å gi dem gode naturopplevelser og øke deres bevissthet om at vi mennesker påvirker naturen gjennom måten vi lever på. Tiltak for å nå målet er beskrevet i boksene under.

August:

- Vi høster det vi har sådd og lager grønnsakssuppe
- Vi sanker epler fra trærne i barnehagen og lager eplekake
- Vi lærer oss: «Grønnsaksspiser sangen» fra boken «Dyrene i Hakkebakkeskogen»

September:

- Vi lager grønnsakssuppe
- Vi lærer oss: «Grønnsaksspiser sangen» fra boken «Dyrene i Hakkebakkeskogen»
- Vi har formingsaktivitet med potet- og epletrykk
- Vi tar værmelding sammen med barna

Oktober:

- Vi plukker søppel på tur i nærmiljø og kildesorterer sammen med barna
- Vi ser etter høsttegn på tur og endringer på trærne
- Vi sanker høstblader, presser dem og lager ett høst tre til avdelingen
- Vi tar værmelding sammen med barna

November:

- Vi undrer oss over endringer i naturen denne årstiden
- Vi kildesorterer sammen med barna
- Vi tar værmelding sammen med barna

Desember:

- Vi kildesorterer sammen med barna
- Vi bruker aviser til å lage nytt papir
- Vi bruker gjenbruksmateriell når vi har formingsaktiviteter
- Vi tar værmelding sammen med barna

Januar:

- Vi kildesorterer sammen med barna
- Vi ser etter og studerer forskjellige dyrespor på tur
- Vi lærer at luft er noe selv om vi ikke kan se det. Vi bruker føner og fjær for å «se» luften. Bruker ballonger til å eksperimentere med luft.
- Vi tar værmelding sammen med barna

Februar:

- Vi kildesorterer sammen med barna
- Vi eksperimenterer med vann. Is, snø, kaldt vann, lunkent vann, varmt vann.
- Vi tar værmelding sammen med barna
- Vi går turer for å lete etter dyrespor, lærer om hvordan ulike dyr lever på vinteren

Mars:

- Vi ser etter vårtegn når vi er på tur
- Vi lærer om trekkfugler i samling
- Vi undrer oss over endringer i naturen denne årstiden
- Vi tar værmeldingen sammen med barna

April:

- Vi lærer om matproduksjon: sår frø og setter poteter.
- Vi lærer navn på og plukker vårbloster.
- Vi lager bokmerker av blomster.
- Vi plukker søppel på tur og kildesorterer sammen med barna.
- Vi lytter etter fuglesang på tur og lærer om trekkfugler i samling
- Vi ser på aktuelle filmer fra NRK super
- Vi lærer oss sangen; « Hysj kan du høre » og « Alle fugler »

Mai:

- Vi har dugnad sammen med barna og foreldrene.
- Vi plukker søppel på tur og kildesorterer sammen med barna.
- Vi har samtaler om hvordan vi kan ta vare på miljøet.
- Vi fortsetter å vanne det vi har sådd.
- Vi ser i faktabøker, søker på internett og lærer om insekter.
- Vi lærer oss diktet til Inger Hagerup: «Mauren»

Juni:

- Vi fortsetter å vanne det vi har sådd.
- Vi plukker søppel på tur og kildesorterer sammen med barna.
- Vi bruker aktiviteter beskrevet på nettstedet: miljoagentene.no
- Vi tar værmeldingen sammen med barna
- Vi studerer insekter som vi finner. Hva spiser de? Hvorfor er det viktig at de finnes?

Juli:

- Vi fortsetter å vanne det vi har sådd
- Vi plukker søppel på tur og kildesorterer sammen med barna
- Vi plukker sommerblomster på tur og lærer navnet på dem
- Vi tar værmeldingen sammen med barna

GODE RUTINESITUASJONER

Barn tilbringer mye tid i rutinesituasjoner i løpet av barnehagedagen. Rutinesituasjoner er f.eks.. måltider, garderobesituasjon, levering og henting, bleieskift og stell. I disse situasjonene skal det gjennomføres en praktisk oppgave men det er i tillegg rom for kontakt og samspill mellom barna og personalet, og barna imellom. I Glassverket barnehage legger vi derfor vekt på at kvaliteten på rutinesituasjonene skal være god og at overgangen fra den ene aktiviteten til den andre skal være trygg og forutsigbar for barna. For å sikre god kvalitet i rutinesituasjonene våre har vi beskrevet hva barna skal oppleve og hva personalet skal gjøre.

Rutinesituasjon	Mål/ Hva skal barna oppleve	Hva skal personalet gjøre
Levering	Barnet og foreldrene skal føle seg sett, trygt og velkommen. En forutsigbar varm velkomst der vi ser barnet og tilpasser oss barnets behov. Foreldrene skal oppleve at vi tar oss tid til barnet deres. Vi gir foreldrene tid til å dele viktig informasjon om f.eks.. hvordan natten/ morgenen ha vært slik at vi kan legge til rette for at barnet får en god dag.	Vi møter barn og foreldre med et smil og hilser på barnet og foreldrene. Vi hilser først på barnet, vi bruker navn. Vi tilpasser oss barnets behov og er rolig i overleveringen. Personalet deler erfaringer med hverandre i forhold til hva som fungerer best for hvert enkelt barn. Noen trenger et fang, mens andre vil stå i vinduet å vinke. En av personalet tar imot barnet, de andre er sammen med resten av barnegruppa. Vi skaper en oversiktlig og rolig start for det enkelte barnet. Vi tar imot informasjon fra foreldrene dersom de har det. Vi støtter og hjelper barnet dersom det blir lei seg helt til barnet er klar for å begynne å leke.
Frokost	Barna skal få et næringsrikt og godt måltid og en rolig og god start på dagen. Vi ønsker å lære barna gode spisevaner, øve på å bli selvstendig ved å la de smøre/spise maten sin selv, oppleve fellesskap og samtale underveis i måltidet.	Vi forbereder frokosten ved å gjøre bordet klart til måltidet med alle ingredienser og redskap vi trenger, slik at vi kan være tilstede ved bordet sammen med barna. Vi gir barna den tiden de trenger til å spise. Vi snakker med barna og bruker måltidet som en pedagogisk arena hvor vi blant annet har fokus på å inkludere alle i samtalen, språkstimulering, oppmuntrer til selvstendighet og gir positive tilbakemeldinger til barna.

Rutinesituasjon	Mål/ Hva skal barna oppleve	Hva skal personalet gjøre
Rydding	Forutsigbarhet i situasjonen for barna. Barna lærer å samarbeide med hverandre. Gjennom å aktivt delta i ryddingen lærer de å sortere. Oppleve mestring	Lage et godt system for rydding - Gi et «signal» som skal starte ryddingen - Vennlige og tydelige beskjeder slik barna vet og husker hva de skal gjøre - Ros og oppmuntring underveis - Dele barna i ryddegrupper med egne rydde-områder
Samlingsstund	Barna skal oppleve fellesskap og tilhørighet i samlingsstundene våre. Øve seg på å delta, vente på tur og snakke i plenum. Barna skal ha det spennende og gøy i samlingsstunden. Bli sett og hørt.	Personalet lager en tydelig ramme rundt samlingsstunden. En start, en hoveddel og en avslutning. Innholdet tilpasses barnegruppens alder modenhet og interesser. Personalet vurderer behovet for faste plasser for barna, tilpasser størrelsen på gruppen, og fast sted for hvor samlingsstunden skal gjennomføres. Personalet plasserer seg der det er behov for støtte. Gode stikkord til en god samlingsstund: • Fast åpnings- og avslutningssang • Dagtavle • Gjentakelser (F.eks.. fortelle den samme historien flere dager på rad. Bruke de samme sangene, rim og regler over tid slik at de automatiseres hos barna) • Bruk konkrete som forsterker innholdet i samlingen- «Kom aldri tomhendt til en samling» Bruk f.eks.. bøker, bilder, musikk, konkrete, språkposer, flanellograf for å gjøre innholdet spennende for barna. • Lek med barna: Teppeleken, Yoga, Herme-lek, Kims lek etc.. • Gi barna mulighet til å bidra i samlingen

Rutinesituasjon	Mål/ Hva skal barna oppleve	Hva skal personalet gjøre
Lunsj	Barna skal få et næringsrikt og godt måltid i en trygg og hyggelig atmosfære. Vi ønsker å lære barna gode spisevaner, øve på å bli selvstendig og oppleve mestring ved å la de smøre/spise maten sin selv. De skal oppleve fellesskap og samtale underveis i måltidet. Alle skal bli sett og hørt.	Vi forbereder lunsjen ved å gjøre bordet klart til måltidet med alle ingredienser og redskap vi trenger, slik at vi kan være tilstede ved bordet sammen med barna. Vi unngår på den måten å gå til og fra bordet for å hente ting- vi er rollemodeller. Barn kan hjelpe til i forberedelsene til måltid etter alder og modenhet. Barna har faste plasser. Personalet starter måltidet med en forventningsavklaring slik at alle barna vet hva som er forventet av dem. Måltidet startes med en sang, rim eller regle. Vi snakker med barna og bruker måltidet som en pedagogisk arena hvor vi blant annet har fokus på å inkludere alle i samtalen, språkstimulering, oppmuntrer til selvstendighet og gir positive tilbakemeldinger til barna. Personalet er språklig aktive og bruker konkrete og måltidsarenaen til f.eks.. å øve på begreper. F.eks.. vise frem pålegg, sier hva det heter og gir barna tid til å velge. Vi legger vekt på gode samtaler og inkluderer alle barna. Vi gir barna nok tid til å spise.
Søvn/ hvilestund	Barna skal oppleve trygghet i situasjonen slik at de kan falle til ro og få den hvilen de har behov for. Etter hvilestunden skal de oppleve ro på avdelingen og et voksenfang skal være tilgjengelig for de som trenger det. Vi legger til rette for søvn og hvile når barna trenger det. Dette for at de skal ha overskudd til lek og læring resten av tiden i barnehagedagen.	Personalet lager gode faste rutiner som skaper trygghet og forutsigbarhet for barna. Vennlige varme tilstedeværende voksne med blikkontakt når vi legger barna. En ansatt forbereder vognene og legger frem alt barna trenger. Sovevakten står klar til å møte barna, hjelpe dem opp i vognene. Pakker dem godt ned og sier «sove godt». Sovende barn skal alltid ha tilsyn av en sovevakt. Etter sovestunden skaper vi en rolig atmosfære på avdelingen der barna kan få sitte på fanget, få tid til å våkne.

Rutinesituasjon	Mål/ Hva skal barna oppleve	Hva skal personalet gjøre
Bleieskift/ dobesøk	Barnet skal oppleve at situasjonen er trygg, rolig og forutsigbar. Barnet skal også oppleve positiv kontakt med voksne og motta den støtte og hjelp som de trenger tilpasset alder og modenhet.	• Personalet er sensitive på barnas signaler i stellesituasjonen. Noen barn vil være alene på do, mens andre liker at personalet er tilstede og snakker med dem. • Under bleieskift tar vi oss god tid til å samtale med barnet. Personalet kan småprate, synge, si en regel eller leke «borte- bøy» (Språkstimulering) • Vi støtter og veileder barnet til å være selvstendig etter alder og modenhet. F.eks.: La de barna som klarer det klatre opp på stellebordet selv, vaske hender selv, tørke seg selv. • Vi har fokus på god håndhygiene etter do besøk og stellesituasjon. • Personalet vasker over stellematte etter hvert bleieskift. Stellesituasjonen er en unik mulighet til nær og god kontakt med enkeltbarnet i en ellers travel barnehagedag.
Garderobesituasjon	En rolig påkledningssituasjon der hvert barn blir sett, snakket med og får tilpasset hjelp som skaper mestringsfølelse. Oppleve selvstendighet og mestring.	Personalet forbereder påkledningssituasjonen ut fra sin kunnskap om barnegruppen. F.eks: • Fordele barna i mindre grupper. • Legge frem klær barna trenger. • Personalet er språklig aktiv i situasjon og tilnærmer seg barna og hjelper/ veileder/ utfordrer de utfra deres behov. Vi setter ord på det vi gjør. • La barna få prøve selv, oppmuntre dem til selvstendighet • Praktiske ting å huske på ved organiseringen: Lukke dører slik at vi har oversikt i garderobesituasjon. Når en liten gruppe barn er ferdig påkledd tar en voksen med de ut.

Rutinesituasjon	Mål/ Hva skal barna oppleve	Hva skal personalet gjøre
Fruktmåltid	Barna skal få et næringsrikt, godt mellommåltid og en rolig stund sammen. Vi ønsker å lære barna gode spisevaner, øve på å bli selvstendig ved å la de smøre/ spise maten sin selv, oppleve fellesskap og samtale underveis i måltidet.	Vi forbereder fruktmåltidet ved å gjøre bordet klart med alle ingredienser og redskap vi trenger, slik at vi kan være tilstede ved bordet sammen med barna. Vi gir barna den tiden de trenger til å spise. Vi snakker med barna og bruker måltidet som en pedagogisk arena hvor vi blant annet har fokus på å inkludere alle i samtalen, språkstimulering, oppmuntrer til selvstendighet og gir positive tilbakemeldinger til barna. Personalet sitter ved bordet sammen med barna- er rollemodeller.
Henting	Barna skal oppleve en hyggelig avslutning av barnehagedagen og en trygg overføring fra barnehage til sine foreldre/ foresatte.	Når barn blir hentet sier vi hei til foreldrene og gir eventuelt litt informasjon om hvordan dagen til barnet har vært. Personalet kan også oppmuntre barna til å fortelle selv ved å minne de på hva vi har gjort i dag. Vi takker for i dag og sier vennlig hadet til barnet og bruker barnets navn. Vi sier også hadet til foreldrene.

AUGUST

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkrete for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for AUGUST, beskrevet på s. 36 i årsplanen.

Fagområdet i fokus: Kommunikasjon, språk, tekst

Hvordan gjør vi det?

- Vi har gode bøker tilgjengelig for barna
- Vi har samlingsstunder der vi har fokus på rim, regler og navnesanger. Alle killebukkene, Blomster små, Hei hei hei jeg heter....., Hei på deg.....
- Vi lager familiehus og henger de lavt på veggen slik at barna kan bruke de som utgangspunkt for samtale med hverandre.
- Vi bruker språket aktivt i hverdagssituasjoner.
- Vi bruker tid på månedens bok/fortelling.
- Vi bruker vennekort og vennebøker i samling
- Vi bruker NRK super til inspirasjon knyttet til månedens tema og det barna er opptatt av.
- Vi lager en HEI plakat der alle våre språk på avdelingen er representert.
- Vi forteller eventyr med og uten konkrete for å gi barna felles referanse til lek.

Personalet gjennomfører oppstartsamtaler med nye foreldre

Hva er vi opptatt av i august?

Tilvenning, trygghet, skape gode og oversiktlige dager for barna. Tilvenning i barnehage er en individuell opplevelse for hvert enkelt barn. For oss er det viktig at vi bruker god tid på å skape trygghet og gode rutiner for barnegruppene. Trygghet anser vi som et grunnleggende fundament for videre læring og utvikling. Barnehagehverdagen er også ny for de «gamle» barna i barnehagen i august. Noen av barna de lekte med tidligere har sluttet eller byttet avdeling, og nye barn entrer arenaen. Personalet vil oppmuntre de «gamle» barna til å være inkluderende overfor de nye, og samtidig gi de støtte og hjelp til å finne sin plass i ny gruppe.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31					1	2	3
32	4	5	6	7	8	9	10
33	11	12	13	14 Plandag Barnehagen stengt	15 Plandag Barnehagen stengt	16	17
34	18	19	20	21	22	23	24
35	25	26	27	28	29	30	31

SEPTEMBER

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkrete for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for SEPTEMBER, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Nærmiljø og samfunn

Forslag til aktiviteter:

- Brannvern: vi markerer brannvernuka i uke 38, vi bruker pedagogisk støttmateriell
- Førstehjelp. Vi bruker pedagogisk støttmateriell, HENRY- Røde kors. Kanskje vi lager et bamsesykehus.
- Personalet forteller barna om hva demokrati er. Bruker metoder i samling som: håndsopprekning og flertallet bestemmer, barna får fortelle noe, de andre må lytte.
- Avdelingen lager egne regler for gruppa.
- Lese bøker og synge sanger som handler om yrker. Eks: «Politimester Bastian, En bussjåfør»
- Vi går på korte og lange turer i barnehagens nærmiljø. Vi stopper opp og ser på endringer som skjer og forskjellige yrkesgrupper i arbeid. (Eks. Renovasjon, postbud, veiarbeidere, snekkere, gravemaskinførere..)
- Vi bruker NRK super til inspirasjon. (Eks. « Litt av en jobb)
- Tarkus lærer oss om trafikkregler
- Kjøpe frimerke, poste brev til barnehagen, hente brevet i vår postkasse

Foto: Google.com

Vi er fortsatt opptatt av å få barna til å bli trygge i barnehagen. Dette er vår viktigste prioritering i oppstart av nytt barnehageår. Tett samarbeid med foreldrene er en forutsetning for å få til en trygg og god tilvenning.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
36	1	2	3	4	5	6	7
37	8	9	10	11	12	13	14
38	15	16	17	18	19	20	21
39	22	23	24	25	26	27	28
40	29	30					

OKTOBER

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkrete for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for OKTOBER, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområde i fokus: Kunst , kultur og kreativitet

I oktober skal vi delta i FORUT barneaksjon. Gjennom barneaksjonen møter barn i Norge jevnaldrende i andre land. Forut viser frem likhet og ulikhet sammenlignet med Norge, og vekker nysgjerrighet og bidrar til toleranse overfor en mangfoldig verden.

I år skal vi bli kjent med Sanjana 4 år som bor på den vakre øya Sri Lanka. Vi skal høre om hverdagen hennes, om mammas butikk og det fantastiske havet. Årets aksjon heter «Sanjana og havet» Havskilpadden Palaiya er med. Hun er gammel og kunnskapsrik, og hun lærer oss om hvorfor plast i havet er et problem.

Vi bruker aktivitetene på nettstedet forut.no i barnegruppene våre.

Barneaksjonens høydepunkt er FN dagen 24. oktober. Da arrangerer vi en innsamlingsaksjon. Pengene gis til FORUT barneaksjon som arbeider med å bedre levekårene til barn og unge i verden.

Vi viderefører også arbeidet med «meg og min familie» ved å jobbe videre med de forskjellige kulturene som er representert på avdelingen.

Avdelingene har ansvar for å planlegge FN dagen

Dette er Sanjana og Palaiya

Foto: Forut.no

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40			1	2	3	4	5
41	6	7	8	9	10	11	12
42	13	14	15	16	17	18	19
43	20	21	22	23	24 FN- dagen	25	26
44	27	28	29	30	31		

NOVEMBER

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkreter for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for NOVEMBER, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet: Natur, miljø og teknologi Forslag til aktiviteter:

Avdelingene har ansvar for å planlegge Lucia

- Vi utforsker og eksperimenterer med teknologi og naturfenomener.
- Bruker aktiviteter beskrevet på nett: miljøagentene.no / nysgjerrigper.no / forskerfrø.no/ Planetpatruljen / Blekkulf
- Vi utfører eksperiment: Hva skjer når vi har vann og olje sammen?
- Vi utfører eksperiment: Vi tar pepper i vann, hva skjer med pepperen når vi tar en dråpe Zalo oppi?
- Vi bruker naturen og naturopplevelser som arena for lek, undring og læring Eks: følge et fast tre når vi er på tur, ta bilde for å følge prosessen. Vi tar vare på naturen ved å plukke med oss søppel som vi finner når vi er på tur.
- Vi lærer om dyr som bor på Jeløy. F.eks: rådyr, pinnsvin.
- Vi lager landart på tur.
- Hvor mye vekt tåler 4 egg? Vi plasserer bøker og andre tunge gjenstander oppå eggene og ser hvor mye vekt som skal til før eggene knuser....
- Vi begynner å forberede oss til desember- jul

Hvor mye vekt tåler fire egg?

I løpet av november gjennomføres foreldresamtaler på alle avdelinger. I samtalen med 5-åringene sine foreldre er det fokus på overgangen mellom barnehage og skole.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44						1	2
45	3	4	5	6	7	8	9
46	10	11	12	13	14	15	16
47	17	18 Plandag Barnehagen stengt	19	20	21	22	23
48	24	25	26	27	28	29	30

DESEMBER

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkrete for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for DESEMBER, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Kunst, kultur og kreativitet Forslag til aktiviteter:

Avdelingene har ansvar for
å planlegge nissefesten

- Vi leser bøker, fortellinger som handler om jul. Vi bruker konkrete (f.eks.. bilder eller figurer) når vi forteller slik at innholdet i fortellingen forsterkes for barna
- Synge julesanger
- Se på juleutstilling i gågata og juletreet ved kirken.
- Kunst og kreativitetsverksted på alle avdelingene. Lage f.eks.. julekort, isopor/dorull nisser, ispinnejuletre, tre perler på piperensere, male, tegne, fotografere, klippe og lime, bruke gjenbruksmateriell
- Vi henter inspirasjon fra ulike nettsteder til ting vi kan lage sammen med barna. F.eks.. fantasifantasten.no kreativebarn.no pintrest.no
- Adventsstund
- Lage fuglemat
- Besøker biblioteket

12. Desember blir foreldre invitert til Luciamarkering i barnehagen. Barna går i tog, og det blir servert lussekatter, pepperkaker, kaffe, te og saft.

19. Desember har vi Nissefest for barna i barnehagen. De som vil kan kle seg i røde klær. Vi spiser grøt til lunsj, og er vi riktig heldige kommer Nissen på besøk.

I desember har vi også fokus på juletradisjoner. Vi ønsker å ha en adventstid full av forventning, ro, hemmeligheter, smaker, lukter, tradisjoner og glede. Barn får tilbud om å være med på formingsaktiviteter, og dette skal være lystbetont.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
49	1	2	3	4	5	6	7
50	8	9	10	11	12 Lucia markering	13	14
51	15	16	17	18	19 Nissefest	20	21
52	22	23	24 Julaften	25 1.juledag	26 2.juledag	27	28
1	29 Barnehagen stengt	30 Barnehagen stengt	31 Nyttåraften				

JANUAR

Avdelingene har ansvar for
å planlegge Samefolkets
dag (6. februar)

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkreter for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

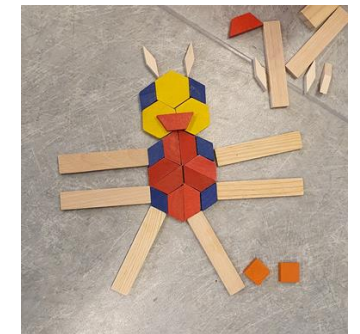
Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for JANUAR, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Antall, rom og form

Forslag til aktiviteter:

- Vi spiller spill, øver på «en til en korrespondanse»
- Vi bygger konstruksjoner f.eks.. duplo – barna skal prøve å lage den samme figuren selv
- Vi bruker matematiske begreper Vi teller, måler sammenligner størrelser og sorterer
- Vi leker med former. Formjakt inne og ute
- Vi bygger hytter ute og inne. F.eks.. bruke store pappesker for å skape rom i rommet
- Vi bruker nettstedet matematikksenteret.no for å finne tips og ideer til ulike aktiviteter innenfor dette fagområdet
- Lage figurer av kapla
- Hvor mange meter er vi hvis alle barna legger seg på rekke. Hvor mange meter er de voksne. Hvor mange meter til sammen?
- Vi måler høyden til barna og tegner det på et ark slik at vi kan følge med på hvordan vi vokser
- Vi synger mattesanger. 5 små apekatter, 10 indianere små, Min hatt den har tre kanter. Rim: Punktum, punktum komma strek.
- Vi samler alle barnas sko for så å lage et system fra minst til størst. Har mange like størrelser?
- Vi plukker pinner og legger de i riktig rekkefølge.
- Vi leser Geitekillingen som kunne telle til 10, Bukkene Bruse, Gullhår og de tre bjørnene
- Lage snømann, stor, mellomstor, liten.
- Lage hinderløype til barn/lekedyr.
- Bake rundstykker med barna, barna deltar aktivt i prosessen

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1				1 1.Nyttårsdag	2 Plandag Barnehagen stengt	3	4
2	5	6	7	8	9	10	11
3	12	13	14	15	16	17	18
4	19	20	21	22	23	24	25
5	26	27	28	29	30	31	

FEBRUAR

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkreter for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Foreldresamtaler Sjøstjerner,
Kråkeboller, Krabber 3-4 år,
Koraller 3-4 år fortsetter.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for FEBRUAR, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Antall rom og form Forslag til aktiviteter:

- Vi lager hytter og hinderløyper
- Vi teller hvor mange vi er i samling.
- Barna er med og dekker bordet. En- til en korrespondanse.
- Vi leter etter ulike former i våre omgivelser. (På tur, inne i barnehagen)
- Vi tegner omriss av duplo/lego- barna plasserer riktig kloss i riktig form
- Vi måler høyden til barna på avdelingen. Lager tabell.
- Vi lager vår egen vekt av kleshenger, bøtter og tau
- Vi bruker nettstedet matematikksenteret.no for tips og ideer til aktiviteter
- Vi bruker eventyrfortelling som, Bukkene bruse, Skinnvotten og Geitekillingen som kunne telle til 10
- Vi bruker bevegelse- og tellesanger
- Vi pusler og spiller spill
- Vi lager hjemmelaget puslespill, tar bilde av barna og klipper det i biter som kan pusles sammen.
- Vi bruker musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, lek og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning
- Vi måler barna på avdelingen, høyde på barna og lengden på hele barnegruppa som ligger på en rekke

6. Februar er det Samefolkets dag. Dette er tema i samling. Kanskje barna kan lære seg en joik. Før dagen ser vi f.eks.. på videoklipp om samefolket, fargelegger det samiske flagget.

Avdelingene har ansvar for å planlegge karneval

20. Februar har vi karneval for barna i barnehagen. Barna kan kle seg ut som hva de vil. På formiddagen har vi ulike aktiviteter som diskotek, halen på kua, danse limbo. Etter lunsj slår vi «Katta ut av sekken»

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5							1
6	2	3	4	5	6 Samefolkets dag	7	8
7	9	10	11	12	13	14	15
8	16	17	18	19	20 Karneval	21	22
9	23	24	25	26	27	28	

MARS

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkreter for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Avdelingene har ansvar for å planlegge markering av barnehagedagen

Barn som fyller 4 år kartlegges ved hjelp av TRAS. Husk samtykke fra foreldre.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for MARS, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Etikk, religion og filosofi

Forslag til aktiviteter:

- Vi snakker om og viser hvordan man er en god venn, hjelper hverandre, trøster hverandre. Sosial kompetanse
- Vi lager regler for hvordan vi skal være med hverandre
- Vi bruker bøker og vennekort for å belyse tema vennskap
- Bruke NRK Super, der barn forteller barn om forskjellige kulturer
- Vi lager vennskapsbånd
- Begynner med påskeforberedelser
- Vi snakker med barna om eksistensielle spørsmål som: hvordan mennesker blir til, fødsel, død.
- Vi stiller barna filosofiske spørsmål som gir grunnlag for refleksjon hos barna. F.eks.: Hva hadde skjedd hvis det ikke fantes vann, hvis solen hadde vært borte, hvis det ikke fantes humler og bier.....?
- Vi begynner å lete etter vårtegn når vi er på tur, et sikkert vårtegn er når båtene blir satt ut på vannet

Avdelingene planlegger Gul lunsj som er 27. mars

Gul lunsj fredag 27. Mars:

Vi serverer gul mat til lunsj denne dagen; gult syltetøy, egg, gul paprika, gul ost og gule Cherry tomater. I løpet av dagen pleier vi å få besøk av Påskehøna som legger et egg. Til hønas store fortvilelse pleier det ikke å være en kylling inne i egget hennes. Egget pleier å inneholde litt godt til barna isteden, noe barna pleier å sette stor pris på. Hvis barna har lyst kan de ha på seg tøy som har noe gult i seg denne dagen.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9							1
10	2	3	4	5	6	7	8
11	9	10	11	12	13	14	15
12	16	17	18	19	20	21	22
13	23	24	25	26	27	28	29
14	30 Barnehagen stengt	31 Barnehagen stengt					

APRIL

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkreter for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

I løpet av april og mai gjennomføres foreldresamtaler

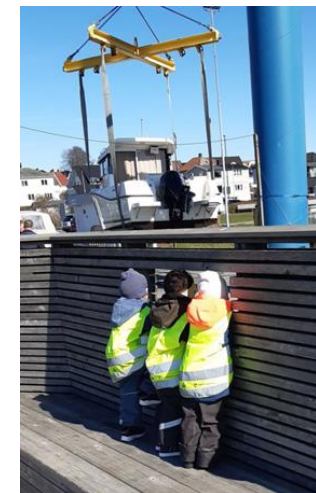
Barn som fyller 4 år kartlegges ved hjelp av TRAS. Husk samtykke fra foreldre.

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for APRIL, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Nærmiljø og samfunn
Forslag til aktiviteter:

- Vi går turer i barnehagens nærmiljø. F.eks. Rød, Alby, Reierskogen, ulike strender, byen, biblioteket, skoler...
- Tegne omriss av Jeløya på et stort ark sammen med barna, tegne inn kjente steder som barnehagen vår, Mors kafe, lekeplassen, Sjøbadet
- Plante frø inne og ute i plante kassene våre
- Gå på skulpturjakt- Moss by har mange flotte skulpturer
- Studere kart over Moss og krysse inn hvor barna bor
- Lese bøker og synge sanger som handler om ulike yrker
- Trafikksikkerhet: vi bruker pedagogisk støttemateriell. F.eks. TARKUS eller NAFFEN.
- Vi går på korte og lange turer i barnehagens nærmiljø. Vi stopper opp og ser på endringer som skjer og forskjellige yrkesgrupper i arbeid. (Eks. Renovasjon, postbud, veiarbeidere, snekkere, gravemaskinførere..)

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14			1 Barnehagen stengt	2 Skjærtorsdag	3 Langfredag	4 Påskeaften	5 1.Påskedag
15	6 2.Påskedag	7	8	9	10	11	12
16	13	14	15	16	17	18	19
17	20	21	22	23	24	25	26
18	27	28	29	30			

MAI

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkrete for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen-** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Avdelingene har ansvar for å planlegge maifesten som er 15. mai

I starten av mai arrangerer vi dugnad

I løpet av mai gjennomføres foreldresamtaler

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for MAI, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Natur, miljø og teknologi

Forslag til aktiviteter:

- I mai har vi selvfølgelig fokus på nasjonaldagen og 17. mai forberedelser. Vi synger sanger, øver på rop og pynter barnehagen til fest
- Vi eksperimenterer med vann. Hva flyter? Hva synker? Hvor mye tyngde tåler egg?
- Vi går tur og plukker søppel i barnehagens nærmiljø. Har samtaler om hvordan vi kan ta vare på miljøet.
- Vi studerer insekter. F.eks. bruke Easi-Scope (mikroskop) til å se på insektene
- Vi bruker aktiviteter beskrevet på nettstedene: miljoagentene.no, nysgjerrigper.no, forskerfrø.no
- Hvor mye tyngde tåler et egg? Vi tester ut dette
- Lage en vulkan og se vulkanutbruddet.
- Lage regnbue av Skittles og vann.
- Blåse opp en ballong ved hjelp av eddik, natron, en tom flaske samt en stor ballong.
- Sprekke 2 ballonger med en tegnestift. Den ene ballongen er vanlig, den andre ballongen har en tapebit på seg.
- Kan vi få et kokt egg til å falle ned i en glassflaske ved hjelp av en flamme?
- Lage et flott fargebilde ved hjelp av H-melk, en skål, forskjellige konditorfarger og en dråpe Zalo.
- De eldste barna, som skal begynne på skolen, lager personlige «Rosa-russekort» De utfører russeaktiviteter» som: Spise en is med masse ketchup på – Trække i bøtte fylt med f.eks.: isklumper, Spagetti, Kosedyr mm.
- Alle avd. har forkultivert inne og sår/planter ute i grønnsakskassene sine.
- Barna plukker store skjell, steiner og pinner. Disse kan males og lime på hår og øyne mm. Lage insekter som marihøner og øyestikkere.

I mai starter vi tilvenning til ny avdeling for de barna som skal bytte avdeling i august. Dette gjøres ved at barna går på besøk til den avdelingen de skal begynne på, sammen med en kjent voksen. Der leker de og etter hvert spiser de også lunsj sammen. Barnehagelærer som avgir barn til ny avdeling har møte med ny barnehagelærer hvor viktig informasjon om barna overføres.

Barn som har fått barnehageplass fra august inviteres til faste besøksdager i barnehagen i mai og juni.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18					1 Arbeidernes dag	2	3
19	4	5	6	7	8	9	10
20	11	12	13	14 Kristi Himmelfartsdag	15 Maifest i barnehagen	16 Pinseften	17 Grunnlovsdag
21	18	19	20	21	22	23	24 1.Pinsedag
22	25 2.Pinsedag	26	27	28	29	30	31

JUNI

Månedens arbeid med språkmiljø

MÅL: Barna skal oppleve et variert språkmiljø, oppleve å bli lyttet til og gis mulighet til å uttrykke seg selv.

Tiltak:

- **Månedens bok/fortelling.** Vi bruker samlingsstunden som arena for å presentere månedens bok/fortelling.
- **Visuell støtte.** Vi bruker konkrete for å gjøre innholdet i boken lettere for barna å få med seg- visuell støtte til innholdet.
- **Gjentakelse.** Vi gjentar den samme fortellingen mange ganger- fordi det tar tid å lære seg fortellingen. Ved at barna etter hvert kan den samme fortellingen vil det kunne bidra til at de får felles referanseramme for lek- noe å leke sammen om.
- **Voksenrollen.** Er tett på barna og har fokus på å benevne ord og handlinger i hverdagssituasjonene for på den måten å «bade barna i språk»
- **Bruke rim, regler og sanger i hverdagssituasjonene.** Gjenta ofte slik at barna etter hvert lærer seg ordene, setningene og forstår innholdet.
- **Tilgjengelighet.** Vi har bøker tilgjengelig for barna på avdelingen

Månedens bok/fortelling blir presentert i avdelingenes egne måneds/- periodeplaner.

Avdelingene har ansvar for å planlegge sommerfesten

Månedens arbeid med miljø:

Vi bruker ideene som gjelder for JUNI, beskrevet på s. 36 i årsplanen

Fagområdet i fokus: Kropp, bevegelse, mat og helse Forslag til aktiviteter:

- Vi har smakelek: Kan du gjette hvilken frukt/grønnsak du smaker på?
- Vi lager hinderløyper ute og inne i barnehagen.
- Vi undersøker menneskekroppen. Hvilke sanser har vi? Hvorfor har vi skjelett? Hva heter de ulike kroppsdelene, og hva kan brukes de til?
- Barna deltar i matlaging. Hjelper til å måle opp ingredienser, og bidrar i prosessen.
- Vi snakker om ulike mattypers opprinnelse: Eks- fra korn til brød
- Vi snakker med barna om grenser for egen kropp, og respekt for andres grenser
- Vi utforsker nærmiljø, går på tur
- Vi leser bøker utendørs
- Fredags- disco (utendørs på formiddagen før de minste barna sover).
- Hinderløype i skogen. (Et langt tau bindes i et tre og blir «slyngt» hit og dit til et annet tre langt unna. Vi har 20 løkker festet til tauet og barna får bind for øynene. Når de kommer i mål venter en premie!!)
- Gå på vasseturer til Fiskestranden med påfølgende grilling ved grillstativene på stranden. Fiskestranden bruker barnehagen aktivt gjennom hele året
- Vi plasker og leker med vann ute
- Vi vanner kjøkkenhagen vår
- Alle avdelinger lager kunst som skal pynte barnehagen til sommerfesten

Barn som har fått barnehageplass fra august kan komme på faste besøksdager i barnehagen i mai og juni.

19. juni er det sommerfest i barnehagen for barna.
Vi markerer avslutning for de barna som skal begynne på skolen.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
23	1	2	3	4	5	6	7
24	8	9	10	11	12 Plandag Barnehagen stengt	13	14
25	15	16	17	18	19 Sommerfest for barna	20	21
26	22	23	24	25	26	27	28
27	29	30					

JULI

Mål: Vi skaper gode sommerminner

Hva gjør vi sammen med barna?

- Vi leker med vann
- Vi leker regelleker ute
- Vi går tur til stranda for å fiske krabber
- Vi hopper paradiset
- Vi samler insekter og studerer dem
- Vi danser til musikk ute
- Vi lager en hel by i sandkassa

Pixers.no

Månedens arbeid med miljø:

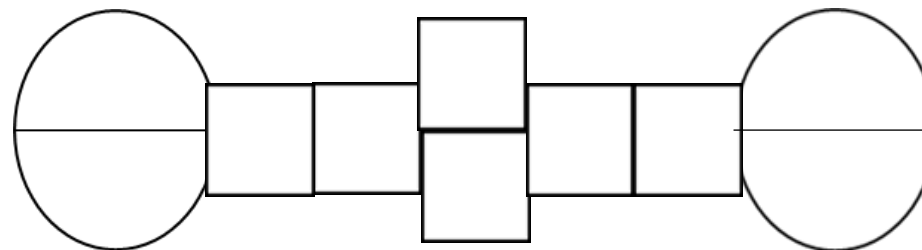
Vi bruker ideene som gjelder for JULI, beskrevet på s. 36 i årsplanen

FOTO: Glassverket barnehage

Forslag til aktiviteter: Kropp, bevegelse, mat og helse

- Vi leker regelleker som f.eks.: Hauk og due, Haien kommer, Rødt lys og Doktorsisten (samme regler som sisten/har `n men barna må holde seg på den kroppsdelen som de ble tatt på)
- Vi lager fruktsalat
- Vi hopper paradiset
- Vannlek og turer i nærmiljøet
- Dramatisere Bukkene Bruse ved klatrestativet
- Kaste ball på blink
- Ta med «inneleker» ut. F.eks duplo, bøker, tegnesaker, male

I juli starter barn og personalet ferie. I barnehagen er vi mer sammen på tvers av avdelingene. Det betyr at barna kanskje skal være sammen med personalet fra andre avdelinger i barnehagen. Vi deler barna inn i grupper, og fordeler personalet til det beste for barna.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27			1	2	3	4	5
28	6	7	8	9	10	11	12
29	13 Barnehaugen stengt	14 Barnehaugen stengt	15 Barnehaugen stengt	16 Barnehaugen stengt	17 Barnehaugen stengt	18 Barnehaugen stengt	19 Barnehaugen stengt
30	20 Barnehaugen stengt	21 Barnehaugen stengt	22 Barnehaugen stengt	23 Barnehaugen stengt	24 Barnehaugen stengt	25 Barnehaugen stengt	26 Barnehaugen stengt
31	27 Barnehaugen stengt	28 Barnehaugen stengt	29 Barnehaugen stengt	30 Barnehaugen stengt	31 Barnehaugen stengt	Barnehaugen stengt	Barnehaugen stengt